

Universiteit Utrecht

Overheidsmaatregelen voor de filmproductie

De invloed op productiehuis BosBros

Yorick Poelman
3354059
Blok 1/studiejaar 3
Bachelor Eindwerkstuk
Clara Pafort-Overduin
Nederlandse Film- en Bioscoopgeschiedenis
11 december 2012

Inhoud

INLEIDING.....	2
NEDERLAND SUBSIDIELAND	3
DE FACILITEITEN VOOR DE FILM-CV'S	5
DE SUPPLETIEREGELING.....	10
INVLOED VAN DE MAATREGELEN OP DE PRODUCTIESECTOR – BOSBROS	12
CONCLUSIE	16
LITERATUUR.....	18
OVERIGE BRONNEN	19
BIJLAGE I	21
BIJLAGE II.....	22

INLEIDING

Nederland is een subsidieland. Een groot deel van de kunsten wordt mede mogelijk gemaakt met geld van de overheid. De overheid probeert de diversiteit van de kunsten groot te houden door bedrijven en instellingen te steunen die niet zouden kunnen bestaan met enkel de marktwerking. Dit betekent echter niet dat de overheid die marktwerking niet probeert te stimuleren. Dit gebeurt onder andere door subsidies niet direct aan de instelling te verlenen, maar door tegemoetkoming in de belastingwetgeving.¹ Door middel van deze belastingsubsidies hoeven bijvoorbeeld investeerders of consumenten minder belasting over de producten te betalen.

De overheid stelt dit soort maatregelen in met als doel bepaalde sectoren te stimuleren. Dit pakt niet altijd even goed uit voor de overheid. In 1997 kwamen de ministeries van Economische Zaken, Financiën en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) met een filmbeleid dat onder meer een pakket fiscale maatregelen bevatte. De eerste versie van de stimuleringsmaatregelen zorgden voor een belastingderving (de “misgelopen” belasting voor de overheid, die wel was verkregen wanneer de fiscale maatregelen niet van kracht waren) van 200 miljoen gulden in de eerste drie jaar, waar eerder van 5 miljoen werd uitgegaan.² Terwijl de filmsector veel geld door de stimuleringsmaatregelen kreeg, liep de overheid veel geld mis. Dit voorbeeld illustreert hoe aantrekkelijk de filmmarkt kan zijn en dat film een economisch product is. Onderzoek hiernaar is echter schaars.

Judith Thissen benadrukte deze constatering van Henri Baudet uit 1974 in 2010 opnieuw. Filmhistorici zien de economische betekenis, maar besteden weinig aandacht aan dit aspect.³ Sigrid Hemels besteedde als een van de weinigen aandacht aan de economische zijde van de productiesector door de ontwikkeling van de fiscale film-cv (een *commanditaire vennootschap* waarin een film wordt geproduceerd) te onderzoeken, een van de faciliteiten die de overheid invoerde. Hemels ziet de maatregelen als voorbeeld van hoe belastingsubsidies niet moeten worden ingezet om de cultuursector te stimuleren. Hoewel het de productiesector veel geld opleverde, laat Hemels zien dat de maatregelen voor de overheid

¹ Sigrid Hemels, “Opkomst en ondergang van de belastingsubsidies voor de filmsector,” *Tijdschrift voor mediageschiedenis* 13 (2) (2010): 124

² Sigrid Hemels, *Kunstliefhebbers, culturele instellingen en belastingen: een onderzoek naar fiscale kansen en grenzen* (Amersfoort: Sdu Fiscale & Financiële Uitgevers, 2008), 328

³ Judith Thissen, “Filmgeschiedenis tussen cultuur en economie,” *Tijdschrift voor mediageschiedenis* 13 (2) (2010), 4

erg ongunstig waren. Ze stelt dat het de overheid aanzienlijk meer geld kostte dan eerst beraamd werd en dat de opgezette doelen niet werden bereikt. Echter, aan hoe de ontwikkeling en de uiteindelijke afschaffing van de regeling voor de productiesector van films uitpakte, wordt minder aandacht besteed.

In deze scriptie wil ik daarom ingaan op hoe de overheidsmaatregelen van invloed zijn op de productiesector. Door middel van een casestudy op productiehuis BosBros, moet duidelijk worden hoe de doelen en middelen van de overheid daadwerkelijk tot uiting komen. Productiehuis BosBros bestaat meer dan twintig jaar en heeft in de periode 2001-2007 de grootste bijdrage van het Filmfonds gekregen voor de productie van lange speelfilms.⁴ Ondanks de financiële steun die zij van de overheid genieten, zijn zij het niet altijd met de maatregelen eens. Zo liet oprichter en producent Burny Bos in 2002 weten dat de filmwereld weer terug bij af is, als de cv-regeling wordt stopgezet.⁵

In deze scriptie zal ik ten eerste kort het Nederlandse filmlandschap schetsen. De overheid steunt de filmindustrie via verschillende fondsen, waarvan het Nederlands Filmfonds de grootste is. Vervolgens zal ik cv-maatregel en de suppletierегeling behandelen. Deze twee maatregelen zijn opgezet ter ondersteuning van de productiesector. Om erachter te komen wat deze maatregelen daadwerkelijk betekenden zal tot slot de invloed van de maatregelen voor het productiehuis BosBros behandeld worden.

NEDERLAND SUBSIDIELAND

Sinds de Tweede Wereldoorlog maakt de cultuursector deel uit van het overheidsbeleid. Als doel wordt gesteld de kunsten voor iedereen beschikbaar te maken en te houden. Wegens de groeiende welvaart ontstaat de mogelijkheid om de cultuur te subsidiëren. Het model dat ontstond, noemt Erik Hitters het protectoraat.⁶ Hierin is de cultuursector afhankelijk van de staat. Voorheen bestond de financiering van de kunsten uit geld van private partijen. Dit

⁴ Nederlands Filmfonds, *Beleidsplan 2009 – 2012, Ruimte voor talent* (Amsterdam, 2008), 124

⁵ Pieter Verbeek, "Nederland heeft te veel producenten," *Call-Sheet*, februari 2002, <https://sites.google.com/site/pieterverbeek/'nederlandheeftteveelfilmproducenten'>, laatst geraadpleegd op 16-10-2012

⁶ Erik Hitters, *Patronen van patronage: Mecenaat, protectoraat en markt in de kunstwereld* (Uitgeverij Jan van Arkel: Utrecht, 1996), 59-60

model noemt Hitters het mecenaat.⁷ Private partijen bleven de culturele sector wel steunen, maar in de jaren tachtig bedroeg haar bijdrage al minder dan vijf procent van de totale financiële steun.⁸

Het protectoraat model, een term uit het volkenrecht die aangeeft dat een zwakke staat afhankelijk van een sterke staat is, verandert volgens Hitters ook.⁹ Hitters stelt daarom voor om de cultuursector vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw met het marktmodel te beschrijven. Hierin geldt een wisselwerking tussen vraag en aanbod waarin de producenten en distributeurs van het culturele aanbod de vraagzijde representeren en de sponsors, fondsen, private partijen en de overheid voor het aanbod zorgen.¹⁰ De rol van de overheid is echter nog groot in Nederland (en in veel andere Europese landen) waardoor het protectoraat model nog voor een groot deel toepasbaar is. Hierdoor ontstaat er een combinatie van het protectoraatmodel en het marktmodel, waarbij het per instelling en per productie verschilt waar het zwaartepunt ligt.

De filmindustrie is een sector in de kunsten waarvan bekend is dat deze zelfstandig zou kunnen werken, wanneer gelet wordt op vraag en aanbod. Dit is terug te zien in filmindustrieën als Hollywood en Bollywood. In Nederland bestaat echter geen onafhankelijke filmindustrie. Hofstede merkt op dat er vaak een of twee films per jaar zijn die het gemiddelde aantal bezoekers voor Nederlandse films sterk omhoog halen.¹¹ Hoewel dus een of twee films per jaar zeer winstgevend zijn, stelt Hemels dat de gehele sector nauwelijks winst behaalt.¹² Het beperkte commerciële succes houdt investeerders tegen. Hofstede geeft daarom aan dat subsidie van de overheid in Nederland noodzakelijk blijft.¹³ De wisselwerking die op deze manier ontstaat tussen de overheid en de sector laat zien dat de productiesector van films zich laat beschrijven door een combinatie van de modellen van Hitters, enerzijds genereert zij geld op de manier zoals dat in een protectoraat tot stand komt, anderzijds door middel van het marktmodel.

⁷ Hitters, *Patronen van patronage*, 57

⁸ Ton Bevers en Erik Hitters, "Het spel en de knickers. Particuliere zorg, overheid en podiumkunst na 1945," in *De hulpbehoevende mecenas. Particulier initiatief, overheid en cultuur, 1940-1990*, geredigeerd door Cas B. Smithuijsen (Amsterdam: Boekmanstichting/Walburg Pers, 1990), 130-133

⁹ Hitters, *Patronen van patronage*, 59

¹⁰ Ibid., 169-170

¹¹ Bart Hofstede, *In het wereldfilmstelsel: Identiteit en organisatie van de Nederlandse film sedert 1945* (Uitgeverij Eburon: Delft, 2000), 146

¹² Hemels, "Opkomst en ondergang," 127

¹³ Hofstede, *In het wereldfilmstelsel*, 146

De overheid steunt de filmsector voor het grootste deel via het Nederlands Filmfonds. Doel van het Filmfonds is om de filmproductie in Nederland te stimuleren en het bevorderen van een goed klimaat voor de Nederlandse filmcultuur.¹⁴ Daarnaast subsidieert de overheid de filmsector via een bijdrage aan het CoBO, dat coproducties met de binnenlandse omroepen verzorgt, en het Mediafonds (voorheen het Stimuleringsfonds), dat zich onder andere richt op de bevordering van het culturele media-aanbod. De overheid steunt de laatste twee fondsen via het Media departement, waartoe ook de Telefilm en de Telescoop behoren. Deze projecten stimuleren respectievelijk televisiefilms en Nederlandse films voor een breed publiek. De aparte fondsen leveren vaak ook hun bijdrage aan deze projecten. Het Filmfonds krijgt jaarlijks vijftig tot zestig procent van het totale budget dat de overheid voor filmactiviteiten beschikbaar stelt, wat de laatste jaren rond de 56 miljoen euro is.¹⁵ Van het voor het Filmfonds beschikbare budget wordt circa driekwart gebruikt voor de productie van lange speelfilms. Producenten dienen de verkregen subsidies volledig in Nederland of aan Nederlandse rechtspersonen te besteden.¹⁶ Het overige budget wordt besteed aan de ontwikkeling van korte films, documentaires en animatiefilms. Voordat de cv-regeling werd afgeschaft (zie volgende hoofdstuk) lag het budget van het Filmfonds 20 tot 30 miljoen euro per jaar lager. Het budget voor de film-cv's, tussen de 20 en 30 miljoen euro per jaar, was afkomstig van het ministerie van Financiën. Na de afschaffing kwam dat budget bij het bestaande budget van het ministerie van OCW en daarmee tot beschikking van het Filmfonds.

DE FACILITEITEN VOOR DE FILM-CV'S

De film-cv werd in 1998 ingevoerd, na een lobby van de filmsector om fiscale ondersteuning te realiseren. Hierdoor zou de overheid de sector marktgericht stimuleren. Door het ministerie van Economische Zaken en Financiën te betrekken bij het filmbeleid werd duidelijk dat film niet enkel onder de visie van het culturele veld behoorde, maar ook van economisch belang

¹⁴ "Missie en Beleid," <http://www.filmfonds.nl/over-het-nederlands-filmfonds/missie-beleid>, laatst geraadpleegd, 26 oktober 2012

¹⁵ Nederlands Filmfonds, *Film Facts and Figures of the Netherlands 2006 t/m 2010*

¹⁶ Nederlands Filmfonds, *Deelreglement Realisering van de Stichting Nederlands Fonds voor de Film*, 2012

voor Nederland was.¹⁷ Uit deze samenwerking werd in 1998 een pakket maatregelen ontwikkeld ter stimulering van de Nederlandse filmindustrie. De maatregelen diende als tijdelijke impuls waarmee de overheid een economisch gezonde sector wilde creëren. Naast dat een economisch levensvatbare bedrijfstak gecreëerd diende te worden, was een van de subdoelen om het productievolume te verdubbelen, van 22,7 miljoen euro naar 45,5 miljoen.¹⁸

De verdubbeling van het productievolume moest mede mogelijk worden gemaakt door het aantrekken van durfkapitaal. De term durfkapitaal die de overheid gebruikt bij het opstellen van de maatregelen blijkt al snel de lading niet volledig te dekken. Het behaalde rendement per investering was in veel gevallen hoog, zelfs als de films onsuccesvol waren. Om de aantrekking van 'durfkapitaal' mogelijk te maken werden Stichting Investeringsfaciliteit en Fine BV opgericht, die als doel hadden om de filmprojecten als beleggingsobject bij investeerders aan te bieden. Om deze investeringen aantrekkelijk te maken werd een aantal fiscale beleidsmaatregelen opgezet door het ministerie van Financiën. Door deze faciliteiten kon men investeren in een filmproject door middel van een film-cv. Deze commanditaire vennootschap is een juridische samenwerkingsovereenkomst waarin een film geproduceerd wordt.¹⁹ De commanditaire vennoot werd gezien als ondernemer, terwijl hij in werkelijkheid een belegger was, waardoor hij fiscale voordelen genoot die een ondernemer ook genoot.

De film-cv kende door de jaren heen een aantal wijzigingen. Tot 2001 werd de commanditaire vennoot als ondernemer gezien, waardoor deze aanspraak maakte op belastingvoordelen die ondernemers ook genoten, zoals de investeringsaftrek en de stakingsvrijstelling. Daarnaast mocht de investeerder ook nog eens het geïnvesteerde bedrag eerder in aftrek brengen dan bij een normale investering het geval zou zijn. Enige eis aan de investering was dat het bedoeld was voor een film voor vertoning in de bioscoop en dat het geen reclame- of voorlichtingsfilm betrof.²⁰ De film-cv leverde aanvankelijk veel geld op voor de filmsector. Via de film-cv's werd er in de eerste twee jaar ongeveer 200 miljoen gulden (91

¹⁷ Hofstede, *In het wereldfilmstelsel*, 150

¹⁸ Bart Drenth, Beatrix den Boer-Drinkenburg, Mark Pen, Jeroen Gelevert en Femke Doornbos, *Evaluatie van de Stimuleringsmaatregelen voor de Nederlandse Film, 1999-2003*. Onderzoeksrapport van Berenschot in opdracht van de Ministeries van Economische Zaken, Financiën en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Utrecht, 2003, 1

¹⁹ Hemels, "Opkomst en ondergang," 124

²⁰ *Ibid.*, 126

miljoen euro) besteed.²¹ Daarmee werd alleen via de film-cv's al een groot deel van het beoogde productievolume behaald, welke op 45,5 miljoen euro per jaar lag.

Vanaf 2001 ging het bergafwaarts met de film-cv. Door de nieuwe Wet Inkomstenbelasting 2001, die de oude uit 1964 verving, zou een commanditaire vennoot niet meer worden gezien als ondernemer. Hierdoor verloor de investeerder ook de belastingvoordelen die daarbij hoorden, waardoor het fiscaal een stuk minder aantrekkelijk was om in films te investeren dan voorheen het geval was. Na zware protesten uit de film- en scheepvaartindustrie (ook andere cv-constructies werden getroffen door de nieuwe Wet Inkomstenbelasting), werd de investeerder als medegerechtigde gezien. Hierdoor zou deze niet meer in aanmerking komen voor de verschillende ondernemersfaciliteiten, maar kon hij bijvoorbeeld nog wel zijn verliezen aftrekken. Hemels duidt echter de onaantrekkelijkheid voor de investeerders hiervan aan. Na de wetswijziging zou het nettorendement bij een groot percentage negatief uitvallen, terwijl dit voor de wetswijziging in veel gevallen positief uitviel.²² Om de marktwerking voor de filmsector te blijven stimuleren werden nieuwe belastingsubsidies voorgesteld. Doordat de Europese Commissie niet direct haar goedkeuring gaf, werden de oude maatregelen telkens tijdelijk verlengd. Halverwege 2002 kregen de nieuwe maatregelen uiteindelijk toch goedkeuring.

Na de vernieuwde regeling wordt er door investeerders aanzienlijk minder in de film-cv's gestoken. Het ministerie van Financiën schatte de belastingderving vanaf 1999 tot en met 2003 op een totaal van 170,7 miljoen euro. Hiervan was 138,9 miljoen euro uit de eerste twee jaar afkomstig.²³ Dat de bedragen vervolgens drastisch verlaagden komt doordat de overheid na de eerste twee jaar een maximering van 23 miljoen euro per jaar invoerde.²⁴ Investeerders stonden echter niet meer in de rij om in films te investeren. Het gemaximeerde bedrag werd in geen van de daaropvolgende jaren gehaald.²⁵ Hemels wijt dit onder andere aan de beperkte winstmarge na de wetswijziging. Daarnaast hielp de onzekerheid over het voortbestaan van de regeling niet mee. Dat de media ook nog uitvoerig berichtte over de mislukte film-cv van SOLDAAT VAN ORANJE 2 in 2002, en het verlies voor de investeerders, kwam het gebruik ervan

²¹ Hemels, "Opkomst en ondergang," 127

²² Ibid., 129

²³ Drenth et al., *Evaluatie van de Stimuleringsmaatregelen*, 9

²⁴ Hemels, *Kunstliefhebbers*, 329

²⁵ Drenth et al., *Evaluatie van de Stimuleringsmaatregelen*, 9

niet ten goede.²⁶ Het ministerie van Financiën kwam daardoor, mede door de door onderzoeksbureau Berenschot uitgevoerde evaluatie, met een wetsvoorstel om de belastingsubsidies vanaf 2004 af te schaffen.

De Federatie Filmbelangen haalde echter andere conclusies uit de evaluatie van Berenschot en noemde het rapport heel positief. *De Volkskrant* kopte: 'Filmwereld eist verlenging cv-maatregel,' waarin de Nederlandse Vereniging van Speelfilmproducenten en Hans Dijkstal, toenmalige voorzitter van het Filmfonds, hun afkeer lieten blijken wat betreft de aangekondigde afschaffing van de belastingsubsidies.²⁷ Door een sterke filmlobby besloot de overheid om de belastingsubsidies te behouden en na 2004 werd zelfs afgestapt van het idee dat het om een tijdelijke stimuleringsmaatregel zou gaan. Omdat de Nederlandse afzetmarkt simpelweg te klein was om economisch rendement te behalen, werd geconcludeerd dat er fiscaal rendement behaald diende te worden door middel van de belastingsubsidies.²⁸ Hoewel de belastingsubsidies vanaf 2006 werden uitgebreid waardoor, vooral voor beleggers die zich in de hoogste belastingschijf van 52% bevonden, de participatie aan een film-cv zeer rendabel waren, werd de belastingsubsidie halverwege 2007 afgeschaft.²⁹ Dit keer ontstond er geen ophef rondom de afschaffing vanuit de filmsector, waarschijnlijk omdat het bedrag dat voor de belastingsubsidies opzij was gezet door het ministerie van Financiën, onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW kwam te staan en deze het als directe subsidie voor film ging gebruiken.

Hemels ziet de faciliteiten voor de film-cv als het voorbeeld hoe belastingsubsidies niet moeten worden ingezet om de kunsten te steunen. De regeling kostte de overheid veel geld. Waar de filmsector door toedoen van de maatregelen in de eerste twee jaar een aanzienlijke hoeveelheid in films geïnvesteerde bijdrage tegemoet zag, liep de overheid in die tijd 170 miljoen euro aan belastinginkomsten mis. De films zouden het ministerie van Financiën over die periode 66 euro per bezoeker kosten.³⁰ In vergelijking met bijvoorbeeld de subsidie per bezoeker voor de opera, welke jaarlijks rond de 160 euro ligt, zijn deze kosten nog aan de lage kant. Door het gestegen marktaandeel van de Nederlandse film (in 1994 was dit nog 0,8%, vanaf 2000 schommelt dit tussen de 10 en 20 procent) subsidieert de overheid bezoekers van

²⁶ Hemels, "Opkomst en ondergang," 132

²⁷ 'Filmwereld eist verlenging cv-maatregel', in *de Volkskrant*, 19 september 2003

²⁸ Hemels, "Opkomst en ondergang," 133

²⁹ *Ibid.*, 134

³⁰ Hemels, *Kunstliefhebbers*, 328

Nederlandse films voor een relatief klein bedrag.³¹ In 2011, met een marktaandeel van 16 procent, subsidieerde de overheid de Nederlandse film voor 3,80 euro per bezoeker.³² De kosten per bezoeker voor de filmsector waren dus aanzienlijk hoog binnen de sector.

De maatregeling leverde de Nederlandse filmsector echter wel veel geld op. De eerste twee jaar ging er, zoals eerder gesteld, 200 miljoen gulden in de sector om. Hemels duidt echter op de inefficiëntie van de film-cv's. In de cv's van de eerste twee jaar ging namelijk meer dan het dubbele bedrag om, waarvan uiteindelijk dus maar 200 miljoen gulden daadwerkelijk de Nederlandse sector bereikte. Dit kwam mede door de hoge oprichtings- en beheerskosten van een film-cv. Deze zouden tussen de tien en twintig procent van het geïnvesteerde bedrag liggen.³³ Het overige bedrag belandde in het buitenland. Om de grote toestroming naar het buitenland tegen te houden werd besloten om bij de vernieuwde regeling van 2002 een bestedingseis van 50% in Nederland toe te voegen.

Tot slot bekritiseert Hemels de rol van de investeerders. Ze zouden niet genoeg betrokken zijn bij de projecten zelf. Commercieel succes van de films was voor de belegger immers niet van essentieel belang voor een goed rendement en toen er onzekerheden ontstonden rondom de investeringen in film-cv's durfden velen het niet meer aan. De belastingsubsidies brachten daarnaast het meeste voordeel op voor investeerders die zich in de hoogste belastingschijf bevonden. Wanneer men dus veel verdiende was het beleggen in de film-cv het meest rendabel. Hemels deelt daarmee de kritiek dat de belastingsubsidies voor de film-cv zorgden voor een vreemde constructie waarin de overheid de rijken "subsidieert."³⁴

Hemels stelt dat de regeling niet noodzakelijk was voor de filmwereld. Het marktaandeel van de Nederlandse film is sinds de invoering van de regeling echter flink gestegen. Waar voorheen 1 of 2 films het gemiddelde aantal bezoekers omhoog haalde door meer dan 300.000 bezoekers te trekken, werden in de herfst van 2003 al 3 films dat jaar door meer dan 500.000 bezoekers bezocht.³⁵ Het verhoogde productievolume heeft de kans op een succesvolle film aantoonbaar verhoogd. Daarnaast houdt Hemels geen rekening met de inkomsten die overheidsbijdragen met zich mee brengen. Hemels stelt enkel dat de

³¹ Ministerie van OCW, "Marktaandeel Nederlandse Film," http://www.trendsbeeld.minocw.nl/grafieken/4_1_6.php, laatst geraadpleegd op 8 december 2012

³² Joachim Ph. Wolff, *Criteria voor Rijkssubsidies in de Filmsector: Beoordeling van bedrijfsmatige prestaties in gesubsidieerde kunsten* (Utrecht: Stichting Filmonderzoek, 2012), 50

³³ Hemels, "Opkomst en ondergang," 134

³⁴ Hemels, *Kunstliefhebbers*, 329

³⁵ Jann Ruyters, "Nét nu het beter ging met de Nederlandse film," Trouw 24 september 2003

maatregeling de overheid veel geld deed mislopen, maar het feit dat daardoor in de Nederlandse economie wordt geïnvesteerd ziet zij over het hoofd. Zo liet een onderzoek uit 2010 zien dat 1 euro investering van het Filmfonds, 3,20 euro aan inkomsten opleverde.³⁶ Deze inkomsten komen niet direct terug bij de overheid, maar worden grotendeels wel in de Nederlandse economie gestoken. Dit laat zien dat, wanneer naar de lange termijn wordt gekeken, het niet enkel de overheid geld kostte, maar dat het gezien kan worden als een investering. Door de afwezigheid van belastingsubsidies in Nederland verhuizen deze investeringen de laatste jaren naar het buitenland, met name België. Het Filmfonds schatte het bedrag dat in het buitenland werd besteed om gebruik te maken van de plaatselijke belastingsubsidies in 2011 op 13,7 miljoen euro.³⁷ De verkregen investeringen dienen vervolgens, net als bij de gewijzigde cv-regeling in Nederland, voor een groot deel in het land van herkomst besteed te worden.

DE SUPPLETIEREGELING

De belastingsubsidies liepen tot een einde en het vrijgehouden jaarlijkse budget door het ministerie van Financiën voor de cv-maatregel werd overgeleverd aan het ministerie van OCW. Vanaf 2007 wordt het budget, na een verlaging ervan - wat in lijn staat met de algemene bezuinigingen op cultuur -, gebruikt voor een directe subsidie in de vorm van de suppletierегeling. De suppletierегeling werkt, zoals de term al aangeeft, als een aanvulling. Wanneer producenten minimaal 70 procent van het benodigde productiebedrag hebben gefinancierd, zal via de regeling het overige bedrag ingevuld worden.³⁸ Per kalenderjaar is er rond de 12 miljoen euro beschikbaar. Een productie wordt via de regeling voor maximaal 1,5

³⁶ Stichting Filmonderzoek i.s.m. Paul Verstraeten Communicatie. "Quickscan economische kerncijfers Nederlandse filmsector en filmproductie." Utrecht/Amsterdam, 2011

³⁷ "Roep om economische stimuleringsmaatregel voor de Nederlandse filmindustrie." <http://www.mediadesknederland.eu/nl/x/11911/tax-shelter-voor-de-filmindustrie->, laatst geraadpleegd op 8 december 2012

³⁸ Ministerie van OCW, Beleidsdoorlichting cultuur 2005-2008 en waar mogelijk 2009-2012 (Den Haag: OCW, 2011), 6

miljoen euro gesubsidieerd en een producent kan per kalenderjaar maximaal 2,5 miljoen euro aan suppletiesubsidie ontvangen.³⁹

Achterliggende gedachte bij de regeling komt mede voort uit de ervaringen die zijn opgedaan ten tijde van de film-cv's. Naast dat de Nederlandse afzetmarkt te klein is om een op zichzelf staande filmsector te creëren, zijn er binnen die kleine afzetmarkt veel kleine instellingen en productiehuizen. Het Filmfonds concludeerde dat de financieringsstromen versnipperd zijn waardoor producenten hun tijd besteden aan bureaucratische procedures.⁴⁰ Dit komt mede door de positie van de producenten in het recoupmentschema. In dit *terugbetalingsschema* wordt vastgelegd naar welke partijen de winst gaat die een film behaald. Producenten zijn binnen dat schema niet goed gepositioneerd. Het recoupmentschema dat wordt gehanteerd wanneer een bijdrage vanuit de suppletieregeling wordt geleverd, dient die positie te verbeteren. Als gevolg hiervan kunnen productiehuizen zich versterken, hun financiering sneller regelen en daar dus minder tijd aan kwijt zijn. De bijdrage die de producent via de suppletieregeling heeft verkregen wordt binnen het recoupmentschema als eigen investering van de producent gezien. Winsten moeten vervolgens voor minimaal 50% in nieuwe projecten gestoken worden.⁴¹ Als gevolg hiervan is de suppletieregeling een subsidie die verplicht moet worden "hergebruikt," wat zorgt voor een versterking van de productiehuizen.⁴²

De regeling is verder zo opgebouwd dat moet worden aangegeven waarom verdere investering waarschijnlijk niet van andere commerciële partijen afkomstig kan zijn.⁴³ De overheid probeert zo om enkel te dienen als laatste hulpmiddel. In vergelijking met de cv-maatregel zijn daarnaast de uitvoeringskosten relatief laag, doordat geprobeerd is de opzet simpel te houden.⁴⁴ Tot slot dient het volledige bedrag dat via de suppletieregeling is verkregen in Nederland besteed te worden, waardoor er geen overheidsgeld ten gunste van de werkgelegenheid in het buitenland wordt gebruikt.⁴⁵

³⁹ Nederlands Filmfonds, "Suppletieregeling Filminvesteringen Nederland – Toelichting," 2011

⁴⁰ Nederlands Filmfonds, "Suppletieregeling Filminvesteringen Nederland," *Staatscourant*. 6 juni 2007 nr. 106

⁴¹ Ibid.

⁴² Filmfonds, "Suppletieregeling Filminvesteringen Nederland – Toelichting,"

⁴³ Wolff, *Criteria voor Rijkssubsidies*, 42

⁴⁴ Filmfonds, "Suppletieregeling" *Staatscourant*

⁴⁵ Ibid.

Grootste kritiekpunt op de suppletieregeling komt van de producent en regisseur Dave Schram, oprichter en eigenaar van productiehuis Shooting Star Filmcompany. De door hem opgerichte *Dutch Film Society*, bestaande uit filmprofessionals en –deskundigen, stelt dat de subsidie wordt toegekend aan degene die zich daar het eerst voor melden (mits aan de voorwaarden wordt voldaan). Bij de invoering van de maatregeling zouden daardoor al “Bananen Republiek-achtige toestanden” zijn ontstaan.⁴⁶ Producenten moesten al hun plannen klaar hebben liggen om kans te maken op steun vanuit de suppletieregeling. Dit zorgt ervoor dat het budget snel zijn limiet heeft bereikt. In het eerste jaar werd meer dan een derde van het beschikbare budget aan twee films gewijd.⁴⁷ Bij ingang van een nieuw kalenderjaar wordt de druk voor producenten daardoor elk jaar groter.

De kritiek van de Dutch Film Society is echter wel ontstaan uit een zekere ontevredenheid richting het Filmfonds. Shooting Star Productions wordt regelmatig afgewezen op de toezegging van subsidie.⁴⁸ Daarnaast is het in de rij staan voor overheidssteun niet nieuw binnen de filmsector. Begin 2003 stonden producenten in de rij om in aanmerking te komen voor de dan uitgekilde cv-maatregel.⁴⁹ Een beperkt budget zorgt in veel gevallen voor zulke toestanden, hoe nauw de criteria voor het verlenen van bepaalde steun ook zijn.

INVLOED VAN DE MAATREGELEN OP DE PRODUCTIESECTOR – BOSBROS

BosBros is opgericht door producent Burny Bos in 1989. Al meer dan twintig jaar richt het bedrijf zich op de productie van films en televisieseries voor familie en kinderen. Bekende films zijn de boekverfilmingen van Annie M.G. Schmidt, zoals ABELTJE (1998), MINOES (2001) en PLUK VAN DE PETTEFLET (2004) en van Paul van Loon, zoals DE GRIEZELBUS (2005) en DOLFJE WEERWOLFJE (2011). Van 1992 tot en met 2011 heeft BosBros veertien lange speelfilms geproduceerd,

⁴⁶ “Suppletie Regeling,” http://www.filmproductiefonds.nl/faq/suppletie_regeling, laatst geraadpleegd op 11 oktober 2011

⁴⁷ “Suppletiegelden 2007 uitgegeven aan wie?” <http://www.filmproductiefonds.nl/feiten-cijfers/gegevens/56-Feiten-cijfers/124-suppletiegelden-2007-uitgegeven-aan-wie>, laatst geraadpleegd op 11 oktober 2011

⁴⁸ Jos van der Burg, 21 januari 2008, *Het Parool*, <http://www.filmproductiefonds.nl/nieuws/115-parool-21-januari-2008> Laatst geraadpleegd, 23 oktober 2012

⁴⁹ Xander van Uffelen, “Blauwbekken voor 23 miljoen euro filmsubsidie,” *de Volkskrant*, 3 januari 2003

waarnaast het bedrijf nog bij enkele producties de coproducent was.⁵⁰ In deze bedrijfsanalyse zal ik me richten op de veertien films waar BosBros hoofdproducent was.

Bijlage I biedt een overzicht van de geproduceerde films. Zoals wordt vermeld, zijn HET ZAKMES (1992) en MIJN FRANSE TANTE GAZEUSE (1996) ontwikkeld als televisieserie. Voor de analyse worden deze daarom buiten beschouwing gelaten. Verder blijkt dat BosBros voor elke productie subsidie ontving van het Filmfonds en het CoBO. Negen producties kregen ook steun van het Mediafonds en op twee films na was er bij elke film een publieke omroep betrokken. Van de veertien producties zijn er drie films opgezet met behulp van een film-cv: MINOES, JA ZUSTER, NEE ZUSTER (2002) en PLUK VAN DE PETTEFLET en zijn er twee films die gefinancierd zijn met behulp van de suppletierегeling: HOE OVERLEEF IK MEZELF (2008) en DE INDIAAN (2009).⁵¹

De films die met behulp van een film-cv zijn geproduceerd hebben relatief een kleinere bijdrage van het Filmfonds gekregen dan de overige films. De drie films hebben echter gezamenlijk een even groot productiebudget als de zes films die daarna zijn geproduceerd. De twee films die voor de cv-maatregel zijn gemaakt, hebben ook een kleiner percentage van de totale productiekosten van het Filmfonds ontvangen. De financiering ervan valt bij DE JONGEN DIE NIET MEER PRAATTE (1996) te verklaren aan de steun van verschillende organisaties. Bij ABELTJE is het verkregen budget af te leiden aan de hoeveelheid internationale coproducenten en aan de hoge bijdrage van de AVRO, die een aandeel van ongeveer 10% leverde.⁵²

Bij de films WAAR IS HET PAARD VAN SINTERKLAAS (2007) en DOLFJE WEERWOLFJE is te zien dat er gebruik is gemaakt van de Belgian Tax Shelter. Deze fiscale regeling in België stimuleert Europese audiovisuele producten. De regeling stimuleert Belgische bedrijven te investeren in films. Bedrijven krijgen vrijstelling over 150% van het geïnvesteerde bedrag. Normaal moet daar 34% belasting over betaald worden. Bij een investering van een half miljoen euro kan dat resulteren in een belastingbesparing van een kwart miljoen.⁵³ Voorwaarde is dat het grootste deel van de investering in België besteed moet worden. Opvallend is de bijdrage van het Filmfonds voor WAAR IS HET PAARD VAN SINTERKLAAS. Deze is met 46% vrij hoog. De omroep en de overige fondsen leveren daarnaast een bijdrage van 526 duizend euro.⁵⁴ Ondanks dat dit samen 78% van de financiering opleverde, is naar België uitgeweken om de overige kosten te

⁵⁰ BosBros meldt nog 3 co-producties en 4 shorts op haar website: <http://www.bosbros.nl/filmtv/>

⁵¹ Overzicht geproduceerde films door BosBros vanaf 1992, bijlage I

⁵² Hans Beerekamp, "Abeltje, maar ook Minoes," *NRC Handelsblad*, 20-11-1998

⁵³ "Tax Shelter," <http://www.belgiumfilm.be/tax-shelter/>, laatst geraadpleegd 30 oktober 2012

⁵⁴ Filmfonds, "Film facts and figures of the Netherlands," 2008

dekken. Hoewel HET PAARD VAN SINTERKLAAS (2006) procentueel met 30% minder van het Filmfonds kreeg dan WAAR IS HET PAARD VAN SINTERKLAAS, ligt het percentage dat door alle fondsen en de omroep bekostigd is op 86%.⁵⁵ Bij de andere producties die gemaakt zijn na de afschaffing van de cv-maatregel ligt dit percentage op 97% (MORRISON (2008)), 89% (HOE OVERLEEF IK MEZELF), 96% (DE INDIAAN) en 35% (DOLFJE WEERWOLFJE).⁵⁶ Buiten DE GRIEZELBUS maakt BosBros gebruik van de Belgische belastingsubsidies wanneer minder dan 85% van de kosten worden gedekt door de fondsen en de omroepen.

Ruud van der Heyde, producent bij BosBros noemt het ontbreken van fiscale voordelen in Nederland de reden dat ze steeds vaker naar België uitwijken om de financiering van de producties rond te krijgen.⁵⁷ Van der Heyde heeft ook gemerkt dat er oneigenlijk gebruik van de cv-maatregel gemaakt werd en heeft de indruk dat de regeling daardoor is stopgezet. Als gevolg daarvan ziet Van der Heyde de private investeringen in films nauwelijks nog voorkomen.⁵⁸ De hierboven gegeven percentages bewijzen dat het grootste deel inderdaad vanuit door de overheid (semi-) gefinancierde instellingen komt en er dus weinig private investeringen in Nederland voorkomen.

Zoals al eerder beschreven zouden de fiscale maatregelen vanaf 2004 in eerste instantie al verdwijnen. De filmsector stond echter niet achter deze beslissing. Ook Burny Bos was destijds tegen de verdwijning van fiscale maatregelen. Nu de regeling daadwerkelijk is stopgezet, bevestigt Van der Heyde dat de filmsector weer een stap terug heeft gedaan, ondanks de directe subsidies voor de filmsector.⁵⁹ Uit de tabel zien we die stap terug in de productiekosten. De producties met een film-cv hebben een gemiddeld budget van 3,8 miljoen euro. De producties die volgen dalen in de productiekosten met een gemiddeld budget van 2 miljoen euro.

Van der Heyde erkent de problematiek van het 'wie het eerst komt, het eerst maalt' principe van de regeling. Dit brengt een grote tijdsdruk met zich mee en zorgt ervoor dat het beperkte budget al vroeg in het jaar besteed is.⁶⁰ Het budget dat voor de regeling was overgeheveld van het ministerie van Financiën naar het ministerie van OCW is bijna

⁵⁵ Filmfonds, "Film facts and figures of the Netherlands," 2006

⁵⁶ Filmfonds, "Film facts and figures of the Netherlands," 2009, 2010, 2012

⁵⁷ Interview door Yorick Poelman met Ruud van der Heyde, producent bij BosBros : 12 oktober 2012, bijlage II

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Bijlage I

gehalveerd. Waar, buiten de eerste twee jaar, voor de film-cv een budget van 23 miljoen euro was vrijgemaakt, is er voor de suppletierегeling maar 12 miljoen beschikbaar.^{62 63} De twee films van BosBros die met de suppletierегeling zijn gefinancierd zijn voor een groot deel met overheidsgeld geproduceerd. Door het geringe budget van de regeling kunnen echter weinig films hier gebruik van maken. Van de vijf producties die BosBros sinds de invoering van de suppletierегeling heeft geproduceerd, zijn er twee films die financiële steun via de regeling hebben ontvangen. Voor twee andere producties is daarom naar België uitgeweken om gebruik te maken van de belastingsubsidies.

De suppletierегeling zorgt echter wel voor een betere positie van de producent binnen het recoupmentschema dan voorheen, doordat het ontvangen suppletiegeld binnen het schema als producenteninverstering gezien kan worden. Het blijft echter moeilijk om als producent iets te verdienen aan een film. In Nederland krijgen de bioscopen 60% van de opbrengst van de kaartverkoop van een film, de distributeur krijgt de overige 40%.⁶⁴ Vervolgens int de distributeur zijn geïnvesteerde geld en de winstmarge waarna het overige deel naar de producent gaat. Deze mag zijn eigen investering terughalen en van het overgebleven geld worden de investeerders zoals de fondsen terugbetaald. Het geld wat dan nog overblijft, kan als winst voor de producent gezien worden. Dit komt echter weinig voor. HOE OVERLEEF IK werd met 243.000 bezoekers niet slecht bezocht.⁶⁵ Gemiddeld kostte een bioscoopkaartje in 2011 7,80 euro.⁶⁶ De film zou daarmee 1,9 miljoen euro opleveren, waarvan 60% bij de bioscopen achter blijft. De productiekosten van 2,5 miljoen wordt daarmee niet gedekt.⁶⁷ Doordat 1 miljoen afkomstig is via de suppletierегeling, en deze als eigen investering van de producent in het recoupmentschema staat, kan een deel van de inkomsten toch gebruikt worden als investering in nieuwe producties. Voorheen zou een groot deel van de 40% die de distributeur ontvangt (760.000 euro) teruggaan naar de omroep en de fondsen.

⁶² Hemels, *Kunstliefhebbers*, 329

⁶³ Filmfonds, "Suppletierегeling Filminversteringen Nederland – Toelichting,"

⁶⁴ SEO Economisch Onderzoek, *Economische kerngegevens Nederlandse film* (in opdracht van Filmproducenten Nederland, Amsterdam, 2012), 25

⁶⁵ Filmfonds, "Film facts and figures of the Netherlands," 2009

⁶⁶ Karin Wolfs, "12 speelfilms voor 40 cent," http://www.filmkrant.nl/TS_oktober_2011/7265, laatst geraadpleegd 11 december 2012

⁶⁷ Bijlage I

CONCLUSIE

Het Nederlandse filmlandschap heeft met de cv-maatregel een turbulente periode achter de rug. Naast dat de overheid de filmsector steunde via het Filmfonds en een bijdrage leverde aan wat kleinere fondsen, besloot het ministerie van Financiën om de sector in 1998 te steunen door middel van belastingsubsidies in de vorm van de cv-maatregel. Beleggers konden hierdoor in films investeren, wat voor beleggers die zich bevonden in de hoogste belastingschijf tot veel belastingvoordeel leidde. Hemels stelt echter dat het de overheid de eerste twee jaar veel geld kostte. Hoewel het doel om het productievolume te verdubbelen werd gehaald, werd besloten de regeling aan te passen, door onder andere een maximum voor de belastingderving van 23 miljoen euro per jaar in te stellen.

Na een periode waarin de cv-maatregel wel bestond maar investeringen steeds meer achterwege bleven, werd halverwege 2007 besloten de fiscale faciliteiten af te schaffen en een deel van het budget toe te voegen aan die voor het Filmfonds. Het bedrag werd gebruikt voor de suppletierегeling. Deze aanvullende regeling biedt producenten de kans om maximaal 30% van het productiebudget via de regeling te ontvangen wanneer de overige kosten gedekt zijn. De regeling zorgt wel voor tijdsdruk voor de producenten, aangezien het budget wordt verleend aan degene die zich het eerst melden.

Productiehuis BosBros heeft naast steun van de fondsen en omroepen, ook gebruik gemaakt van de cv-maatregel en de suppletierегeling. Films die geproduceerd zijn met een film-cv hebben een hoger productiebudget en een relatief lagere bijdrage van het Filmfonds. Na de afschaffing van de regeling zijn de bijdragen van de fondsen verhoogd. Bij vier producties lag de gezamenlijke bijdrage van de fondsen en omroepen boven de 85% van het totale productiebudget. Twee producties kregen een minder percentage van de kosten. Voor die films is gebruik gemaakt van de Belgische belastingsubsidies. Sinds de afschaffing van de cv-maatregel doen steeds meer Nederlandse producenten een deel van de productie in het buitenland, waarvan België populair is. In 2011 zou 13,7 miljoen euro in het buitenland besteed zijn om belastingtechnische redenen. Hoewel BosBros dus ook voor twee films naar België is uitgeweken, kreeg het voor haar overige producties veel overheidssteun. Private investeringen hebben daarbij nauwelijks een rol gespeeld.

Het model dat Hitters voor dit soort financiering van de culturele sector gebruikt is het protectoraatmodel. Hitters stelde echter dat dit model vanaf de jaren negentig veranderde in

een marktmodel. Hoewel financiële onafhankelijkheid binnen de filmsector in Nederland onhaalbaar lijkt, bevorderde de cv-maatregel de marktwerking binnen de sector wel degelijk. Na de afschaffing lijkt de Nederlandse markt een minieme bijdrage aan de sector te leveren. In België levert de markt echter een steeds grotere bijdrage, ook voor de Nederlandse producenten. Om in Nederland te concurreren met de Belgen, en om de Nederlandse filmsector weer meer als een marktmodel te laten functioneren, zou in Nederland een nieuwe vorm van een belastingsubsidie gewenst zijn.

LITERATUUR

Bevers, Ton en Erik Hitters. "Het spel en de knikkers. Particuliere zorg, overheid en podiumkunst na 1945." In *De hulpbehoevende mecenas. Particulier initiatief, overheid en cultuur, 1940-1990*, geredigeerd door Cas B. Smithuijsen, 130-188. Amsterdam: Boekmanstichting/Walburg Pers, 1990

Drenth, Bart, Beatrix den Boer-Drinkenburg, Mark Pen, Jeroen Gelevert en Femke Doornbos, *Evaluatie van de Stimuleringsmaatregelen voor de Nederlandse Film, 1999-2003*. Onderzoeksrapport van Berenschot in opdracht van de Ministeries van Economische Zaken, Financiën en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Utrecht, 2003

Hemels, Sigrid. *Kunstliefhebbers, culturele instellingen en belastingen: een onderzoek naar fiscale kansen en grenzen*. Amersfoort: Sdu Fiscale & Financiële Uitgevers, 2008

Hemels, Sigrid. "Opkomst en ondergang van de belastingsubsidies voor de filmsector." *Tijdschrift voor mediageschiedenis* 13 (2) (2010): 124-143

Hitters, Erik. *Patronen van patronage: Mecenaat, protectoraat en markt in de kunstwereld*. Utrecht: Uitgeverij Jan van Arkel, 1996

Hofstede, Bart. *In het wereldfilmstelsel: Identiteit en organisatie van de Nederlandse film sedert 1945*. Delft: Uitgeverij Eburon, 2000

Ministerie van OCW. Beleidsdoorlichting cultuur 2005-2008 en waar mogelijk 2009-2012. Den Haag: OCW, 2011

Nederlands Filmfonds. *Beleidsplan 2009 – 2012, Ruimte voor talent*. Amsterdam, 2008

SEO Economisch Onderzoek. *Economische kerngegevens Nederlandse film*. In opdracht van Filmproducenten Nederland. Amsterdam, 2012

Thissen, Judith. "Filmgeschiedenis tussen cultuur en economie." *Tijdschrift voor mediageschiedenis* 13 (2) (2010): 4-12

Wolff, J. Ph. *Criteria voor Rijkssubsidies in de Filmsector: Beoordeling van bedrijfsmatige prestaties in gesubsidieerde kunsten*. Utrecht: Stichting Filmonderzoek, 2012

OVERIGE BRONNEN

Beerekamp, Hans. "Abeltje, maar ook Minoes." *NRC Handelsblad*, 20-11-1998

Belgium Film Industry. "Tax Shelter," <http://www.belgiumfilm.be/tax-shelter/>. Laatst geraadpleegd 30 oktober 2012

Burg, Jos van der. In *Het Parool*, 21 januari 2012, <http://www.filmproductiefonds.nl/nieuws/115-parool-21-januari-2008>. Laatst geraadpleegd 23 oktober 2012

Dutch Film Society. "Suppletiereregeling." http://www.filmproductiefonds.nl/faq/suppletie_regeling. Laatst geraadpleegd op 11 oktober 2012

Dutch Film Society. "Suppletiegelden 2007 uitgegeven aan wie?" <http://www.filmproductiefonds.nl/feiten-cijfers/gegevens/56-Feiten-cijfers/124-suppletiegelden-2007-uitgegeven-aan-wie>. Laatst geraadpleegd op 11 oktober 2012

"Filmwereld eist verlenging cv-maatregel." *De Volkskrant*, 19 september 2003

Ministerie van OCW. "Marktaandeel Nederlandse Film." http://www.trendsinbeeld.minocw.nl/grafieken/4_1_6.php. Laatst geraadpleegd op 8 december 2012

Nederlands Filmfonds, *Deelreglement Realisering van de Stichting Nederlands Fonds voor de Film*, 2012

Nederlands Filmfonds, *Film Facts and Figures of the Netherlands 2006 – 2007 – 2008 – 2009 – 2010*

Nederlands Filmfonds. "Missie en Beleid." <http://www.filmfonds.nl/over-het-nederlands-filmfonds/missie-beleid>, laatst geraadpleegd, 26 oktober 2012

Nederlands Filmfonds. "Suppletiereregeling Filminvesteringen Nederland." *Staatscourant*, 6 juni 2007 nr. 106

Nederlands Filmfonds. "Suppletiereregeling Filminvesteringen Nederland – Toelichting." 2011

“Roep om economische stimuleringsmaatregel voor de Nederlandse filmindustrie.”
<http://www.mediadesknederland.eu/nl/x/11911/tax-shelter-voor-de-filmindustrie->, laatst
geraadpleegd op 8 december 2012

Ruyters, Jann. “Nét nu het beter ging met de Nederlandse film.” *Trouw*, 24 september 2003

Stichting Filmonderzoek i.s.m. Paul Verstraeten Communicatie. “Quickscan economische kerncijfers Nederlandse filmsector en filmproductie.” Utrecht/Amsterdam, 2011

Uffelen, Xander van “Blauwbekken voor 23 miljoen euro filmsubsidie.” *De Volkskrant*, 3 januari 2003

Verbeek, Pieter. “Nederland heeft te veel filmproducenten, interview met Burny Bos.” *Call-Sheet*, februari 2002,
<https://sites.google.com/site/pieterverbeek/'nederlandheeftteveelfilmproducenten'>. Laatst
geraadpleegd op 16-10-2012

Wolfs, Karin. “12 speelfilms voor 40 cent” [http://www.filmkrant.nl/TS oktober 2011/7265](http://www.filmkrant.nl/TS_oktober_2011/7265),
laatst geraadpleegd 11 december 2012

Film	Productie kosten (x1000)	Subsidie van FilmFonds (x1000) (percentage totaal)	FilmFonds Matching Fund, suppletie regeling (x1000)	CoBo	Media fonds	Film-cv	Belgium Tax Shelter	Ned. Omroep	Overig
Het zakmes (1992)**		x***		x	x			AVRO	
De jongen die niet meer praatte (1996)	1.217	146 (12%)		x	x			KRO/IKON	BRTN, Unicef, Stichting Vluchtelingenwerk, Nationale commissie voor internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling, Stichting Doen, Directie vluchtelingen, minderheden en asielzoekers
Mijn Franse tante Gazeuse (1996)**		x***		x	x			AVRO	NOB, Televisie en Philips Nederland
Abeltje (1998)	4.537	545 (12%)		x	x			AVRO	Delux Productions, VRT, WDR, Media Programma EU
Minoes (2001)	6.120	734 (12%)		x		x		AVRO/NOS	
Ja zuster, nee zuster (2002)	2.389	454 (19%)		x	x	x		AVRO	
Pluk van de Petteflet (2004)	3.042	578 (19%)		x		x		AVRO	WDR, Ketnet, Media Programma EU
Het paard van Sinterklaas (2005)	1.545	465 (30%)		x	x			AVRO	MMG (Be), Vlaams Audiovisueel Fonds
De Griezibus (2005)	2.717	916 (34%)		x				AVRO	
Waar is het paard van	1.623	747 (46%)		x	x		x	AVRO	MMG (Be), Vlaams Audiovisueel Fonds

⁷⁰ Informatie van de website van BosBros: www.bosbros.nl/filmtv en uit de jaarverslagen van het Filmfonds en de credits van de films

Sinterklaas (2007)							
Morrison (2008)	1.288	555 (43%)		x	x		AVRO
Hoe overleef ik mezelf (2008)	2.500	810 (73% met suppletie)	1.008	x			NPS
De Indiaan (2009)	1.395	486 (60% met suppletie)	350	x	x		VPRO Lemming Film
Dolfje Weerwolfje (2011)	3.580	579 (16.2 %)		x		x	AVRO Vlaams Audiovisueel Fonds, Media Programma EU

*Alle bedragen zijn in euro's

** HET ZAKMES en MIJN FRANSE TANTE GAZEUSE zijn ontwikkeld als televisieserie, waarvan vervolgens een speelfilm gemaakt is.

*** Omdat deze films van oorspong televisieseries waren is er alleen subsidie van het Filmfonds gebruikt voor de afwerking naar speelfilm en niet voor de productie zelf.

BIJLAGE II

Interview door Yorick Poelman met Ruud van der Heyde, producent bij BosBros : 12 oktober 2012

Welke films zijn er door jullie gemaakt met een film-cv?

Minoes, Ja zuster, nee zuster en Pluk van de Petteflet

Voelde u betrokkenheid bij de investeerders?

Wij voelden wel een zekere betrokkenheid van de investeerders. We hebben geprobeerd een goede relatie met de investeerders op te bouwen en deze te onderhouden.

Hoeveel van de administratie diende door het productiebedrijf geregeld te worden?

Het werd deels door het productiehuis gedaan. Bij de film-cv waren veel partijen betrokken. Deels werd dat door een ander bedrijf gedaan die investeerders zocht. Vervolgens moesten deze partijen ook tijdens de ontwikkeling op de hoogte worden gehouden.

De cv regeling is in het leven geroepen om de Nederlandse filmindustrie een economische impuls te geven. Daar is een regeling voor gemaakt, maar er zijn bepaalde gevallen geweest waar die economische impuls niet heeft geleid tot een film die in Nederland te zien was.

Een maatregel is altijd gebaseerd op regelgeving. Er zijn altijd mazen in de wet. De wetgeving is nooit 100% waterdicht. Kan niet 100% tegen oneigenlijk gebruik van de regeling maken. Indruk dat bij cv-maatregel dat heeft geleid tot ophef van de maatregeling.

Is de administratie bij de suppletierегeling minder?

Ja, dat klopt. Je hebt te maken met 1 financieringspot en niet met meerder investeerders. Het is makkelijker dan de cv- maatregel. De suppletierегeling is een ander soort regeling. Suppletierегeling is eigenlijk geen vervanging. Het is *gapfinancing*: als je 70 % van het budget hebt, kun je de overige 30% automatisch ophalen. Ook dit is een regeling met een aantal spelregels door het filmfonds en is door de jaren heen voortdurend aangescherpt om oneigenlijk gebruik te voorkomen wat op dit moment vrijwel waterdicht is.

Naast de suppletiemaatregeling missen we in Nederland de fiscale maatregelen. In andere landen is dit vaak EN/EN.

Gapfinancing bestaat in veel andere landen dus ook, maar daar hebben ze vaak nog een fiscale maatregel ernaast. In België bijvoorbeeld: als bedrijven een deel van de winst investeren in een film, dan krijgen zij daarover een belastingvoordeel, een gunstige manier om de winst te gebruiken dus. Er zit wel een bepaald maximum aan het belastingvoordeel en dus hoeveel er in een film geïnvesteerd. Daarnaast in vergelijking bij de film-cv zijn het grotere bedragen en zijn er dus minder partijen betrokken. Veel Nederlandse producenten maken gebruik van de Belgische fiscale maatregel. Puur door uitgaven te doen in België kan een deel van een film gefinancierd worden.

Het grootste probleem van de suppletierегeling is: wie het eerst komt, wie het eerst maalt. Dit geeft een enorme tijdsdruk met zich mee. Afgelopen jaar was het geld al op 1 februari op, terwijl de periode op 1 januari begint.

Daarnaast is het gewoon een stuk minder geld beschikbaar dan bij de film-cv het geval was. Voor de cv-regelіng was iets van 32 miljoen per jaar beschikbaar terwijl dat bij de suppletierегeling naar 12 miljoen is gegaan. En volgend jaar gaat dit naar 9 miljoen: het budget wordt met 30 % gekort.

Heeft de cv-maatregel gezorgd voor het stijgende marktaandeel van de Nederlandse film?

Het gestegen marktaandeel is daar deels aan te danken aan film-cv, omdat er meer geld in de industrie is omgegaan. Ook suppletierегeling levert natuurlijk wel een bijdrage daaraan.

Is het moeilijk om de financiering van een film rond te krijgen?

De financiering is altijd moeilijk. Door de film-cv zijn veel producties ontstaan met behulp van investeringen. Dit kostte de overheid geld, maar dit geld werd wel weer besteed en dus in de industrie gestoken. Op de lange termijn is het dus een investering van de overheid. Er zijn onderzoeken gedaan waaruit blijkt dat 1 euro overheidsгeld, 6 euro marktгeld genereerd.

De filmsector oefent veel druk uit om betere maatregelen voor de filmindustrie te creëren. Doordat er de afgelopen jaren veel regeringswisselingen zijn geweest, staan beslissingen hierover in een wachtstand.

Sinds jaar een of 5 gaan wij ook naar België. Dan huren we een Belgische producent in die de belastingvoordelen voor ons onderzoekt daar. Wanneer wij suppletiegeld krijgen, en als al een bijdrage komt van het reguliere фондsgeld, is om bepaalde regels soms 20 % van het budget overheidsгeld. Dan moet er ergens anders гeld vandaan gehaald worden. Hiervoor gaan we steeds vaker naar het buitenland.

In principe heeft Europa afgesproken dat als wij een bijdrage vragen van fonds, deze nooit meer dan 50% mogen bijdragen. Europa legt dus de regel bij de producent dat ze

de andere 50% elders moeten halen. Dit kan een omroep, vaak in combinatie met een tv-fonds en de distributeur zijn. Voorheen kon de rest via marktpartijen, investeerders, gefinancierd worden, nu moet dat elders en in veel gevallen wijken we daarvoor uit naar het buitenland.

De gekke situatie doet zich voor dat wij buitenlandse producenten weinig te bieden hebben, we kunnen hen alleen coproducties aanbieden via het filmfonds: “zacht” geld in plaats van “hard” geld.

Producenten hebben een vrij slechte positie in het recoupmentschema, klopt het dat de suppletierегeling dit heeft verbeterd?

Internationaal gezien krijgt de producent bij het terugbetalen als eerste zijn deel terug, plus een marge van ongeveer 10%. Vervolgens worden de fondsen terugbetaald, vaak ook al met een winstmarge. In Nederland, wanneer de producent er geld in heeft gestoken, mag deze eerst zijn geld uit terughalen. Daarna worden de fondsen terugbetaald. Vervolgens wordt verdeeld wat er over is. Het komt in Nederland echter bijna nooit voor er nog iets over is.

Bijvoorbeeld: een film van 3 miljoen euro, een redelijk grote film in Nederland. Deze wordt op de markt gebracht door de distributeur voor 0,5 miljoen. Stel de film wordt een hit met 0.5 miljoen bezoekers en een kaartje kost gemiddeld 6 euro. Dan gaat 60% van die 3 miljoen naar de bioscopen en 40% naar de distributeur. De distributeur haalt zijn half miljoen en zijn investering, die hij er vaak in heeft zitten, eraf. Het overgebleven geld wordt via een regeling verdeeld tussen de producent en de distributeur, bijvoorbeeld 70/30%. De distributeur begint dan winst te maken. De producent mag dan eerst zijn eigen investering terughalen en dan de fondsen terugbetalen. Als er dan nog wat over blijft krijgt de producent dat. Pas als een film een laag budget heeft en zoveel bezoekers zou halen kan de producent er echt iets mee verdienen. De suppletierегeling heeft het wel iets verbeterd doordat 50 % van het geld in nieuwe projecten gestoken kan worden. Maar in vergelijking met het buitenland, waar een winstmarge voor de producent in het recoupmentschema is ingebouwd, lopen we nog ver achter. Als er veel overheidsгeld in een project zit, ben je als producent vrij klein.

Bij eerdere pogingen om de cv-maatregel te stoppen, verzette de filmsector zich hevig. Met de aankondiging van de suppletierегeling werd er echter weinig tegen de stopzetting gedaan. Hoe komt dit?

Het opzetten van de film-cv kostte гeld. Je moest dus гeld uitgeven voordat je het gevonden had. Voor kleinere productiemaatschappijen was dit een stuk moeilijker. Toen tegen hen dus werd gezegd dat er een regeling kwam waarbij je 30% kan halen als je de rest hebt, was dit zeer aantrekkelijk, ook al kwam er minder гeld beschikbaar. Er zijn maar een beperkt aantal grote producenten die wel baat hebben bij de cv's.

Er moet een fiscale maatregel in Nederland komen die er voor zorgt dat het buitenland naar Nederland komt om te filmen. Een onderdeel van een lokale industrie verkrijgen is het buitenland hier films laten maken. Daardoor wordt de apparatuur veelvuldig gebruikt en wordt deze ook steeds vernieuwd.

Kijk maar naar de Deense filmindustrie. Die films en televisieseries worden wereldwijd bekeken als normale films. Ik durf te beweren dat het komt omdat daar veel geld in wordt gestoken, mede door de overheid. Maar dit levert ook veel geld op, want als een film ook succesvol in het buitenland wordt, begint het pas echt geld op te leveren.

In Nederland wordt een beetje op de korte termijn geleefd. Ze zijn bang dat het geld dat ergens in wordt gestoken weg is, maar op de lange termijn is het een investering die zich terugbetaald. Een onderzoek laat zien dat 1 euro subsidiegeld 6 euro marktgeld genereerde.

In Engeland hebben ze de National Lottery, een loterij waar een deel van het geld in films wordt geïnvesteerd. Marktgeld wat dan niet aan een goed doel wordt geschonken maar waar een film mee gefinancierd wordt. Eigenlijk zouden we in Nederland de suppletierегeling, een fiscale maatregel en een national lottery naast elkaar moeten hebben.

In Nederland zijn namelijk wel mensen met geld, maar deze worden niet gestimuleerd om dit in films te steken, omdat er geen geld mee te verdienen valt. Daarom zouden er dringend fiscale maatregelen moeten komen.